

نخ و سبزه

بیانات حجة الاسلام و المسلمین محمد جواد حاج علی اکبری

در جمع مربیان و شبکه پشتیبان برادران
اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان

جلسه ۷ - مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۱۱

- افق جهانی حج
- برکات حج
- شکل‌گیری ذهنیت جهانی توسط حج
- دهه‌ی ذیحجه، قطعه‌ای از ملکوت زمان
- قلّه‌ی ملکوت زمان
- ظرفیت‌های معنوی دهه‌ی ذی‌حجه
- بهره‌بردار اصلی این سفره جامعه‌ی جوان هستند
- لزوم آشنایی با جوانب مختلف حج
- برقراری پیوند روحی و عاطفی با حجاج
- تمنای وصال
- غنی‌سازی خطوط ارتباطی با معارف حج
- حج پنجره‌ای به روی معارف الهی است
- آمادگی برای بهره‌گیری از مناجات عرفه
- تقویت روح توحیدی
- قلّه‌ی زیبایی‌های توحیدی
- هنر مواجهه با واقعیات دنیا
- قرار گرفتن در مدار بندگی
- خصوصیات کارهای جمعی و گروهی مؤمنانه
- امیرالحاج
- سؤالات مخاطبین

پروردگار متعال درباره‌ی مؤمنین و درباره‌ی جامعه‌ی مسلمانان جهان محسوب می‌شود.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
رَبِّهِمْ

افق جهانی حج

مسأله‌ی حج هم از نظر تمدنی، هم از نظر ایجاد وحدت در امت اسلامی، هم از منظر تجلی هویت ایمانی و اسلامی و توحیدی در برابر انظار جهانیان، یک عبادت عادی نیست، بلکه کاملاً دارای افق جهانی و تأثیرگذار در نشر معارف توحیدی محسوب می‌شود. اجتماع عظیمی که در خانه‌ی خدا در ایام حج صورت می‌پذیرد و در آن مشاهد و مواقف جماعتی هستند به نیابت از امت اسلامی که در این اردوی توحیدی شرکت می‌کنند. یعنی در واقع اصل مسأله این است، آن کسانی که آن‌جا هستند، و الا خداوند تبارک و تعالی حج را بر افراد مستطیع واجب کرده «وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ

صمیمانه ایام پربرکت ماه ذیحجه را به همه‌ی عزیزان تبریک و تهنیت عرض می‌کنم و این روزهای خدایی و مملو از انوار لطف حضرت حق را به ساحت مقدس صاحب‌العصر والزمان حضرت بقیة‌الله‌الاعظم (ارواحنافساء) تبریک عرض می‌کنیم. امیدواریم ان‌شاءالله اهل مجلس ما از نظر عنایت و توجه مولای‌مان حضرت ولی عصر (ارواحنافساء) بهره‌ی وافر داشته باشند.

توجه به این ایام برای هم خود ما هم برای عزیزانی که با ما مرتبط هستند خیلی پیش‌برنده است. از ماه شوال دیگر به تدریج فضای حج می‌شود و جزء شهر حج هست و بعد هم در ماه ذیقعدة که به اوج می‌رسد تا اصل برنامه که در این دهه‌ی مبارکه‌ی ذی‌حجه انجام می‌شود. یک عنایت و لطف بزرگ

بر آن جهات سیاسی، اجتماعی، بین‌المللی و ایجاد تعارف، ارتباط، پیوند و با پیوستگی بین امت، علاوه بر همه‌ی این‌ها، حج دارای بنیه‌ی سلوکی برای خود حجاج هست. کسی که وارد آن فضا می‌شود یک سیری خواهد داشت و تحولات روحی گسترده‌ای را حج در روح و جان انسان حاجی به‌وجود می‌آورد که آن خودش یک سرفصل است و یکی از مقاصد حج به‌شمار می‌رود و به حساب می‌آید.

شکل‌گیری ذهنیت جهانی توسط حج

در این واقعه‌ی سالانه که جمعی از مسلمان‌ها، آن هم افراد مستطیع در این گردهمایی بزرگ و پر رمز و راز حضور پیدا می‌کنند، علاوه بر همه‌ی این‌ها فرض بر این است که برکات این واقعه به همه‌ی امت می‌رسد. یعنی همه‌ی امت باید سهم خودشان را از این رویداد بزرگ داشته

إِلَيْهِ سَبِيلًا» برای کسانی که دارای استطاعت هستند، هم استطاعت مالی دارند، هم استطاعت بدنی دارند، هم استطاعت بر شرایط دارند. این واجب به عهده‌شان قرار می‌گیرد که در طول عمر بالاخره یک‌بار از عهده‌ی این واجب الهی بریابند.

برکات حج

برکات حج سالانه برکاتی است که شامل همه‌ی امت می‌شود. تعبیری که از رهبر حکیم و عالی‌قدرمان شنیدید این بود که فرمودند «حج باعث قوام اُمت است». یعنی ایستادگی اُمت به حج برمی‌گردد. این تعبیر «قیاماً لِلنَّاسِ» که در قرآن کریم آمده ناظر به همین مسأله است. لذا یک واجب سَمْبُلِیک، پر رمز و راز، پُر از اصرار، لطائف، حکمت‌ها و منازل و این‌هاست، واقعاً حج خیلی فوق‌العادگی دارد. علاوه

۱	آیه ۹۷ آل عمران
۲	آیه ۹۷ سوره مائده

یعنی ذهنیت جهانی پیدا کند آن هم در افق امت با همان فهرستی که عرض کردیم، از زمینه‌ها، ظرفیت‌ها، ذخائر، آرمان‌ها، دشواری‌ها، چالش‌ها، دوستی‌ها، دشمنی‌ها، پیشرفت و دلایل پسرفت و همه این‌ها می‌آید جلوی چشم آحاد انسان‌های مؤمن و مسلمان. پس این یک مسأله است که در حج سالانه اتفاق می‌افتد.

دهه‌ی ذیحجه، قطعه‌ای از ملکوت زمان

حج دارای ظرفیت‌های سلوکی و تربیتی فوق‌العاده‌ای است. این را خداوند تبارک و تعالی در حج تعبیه کرده است. منتها در حج به اعتبار ایامی که حج در آن قرار گرفته، یعنی حج در ایامی قرار گرفته که این روزها روزهای خدایی هستند و ظرفیت‌های ممتازی در این ایام می‌باشد. در روایات ما هم از اهل بیت (سلام‌الله‌علیهم‌اجمعین) هست، از پیامبر

باشند. بخشی از منظر آفاق فکر توحیدی و اندیشه‌های معنوی است، بخشی از منظر رسیدن به فهم امتی، که هرکسی از آحاد مسلمانان به برکت حج دارای ذهنیت بین‌المللی شود، به جهان اسلام فکر کند، به حرکت امت اسلامی فکر کند، به مصلحت مسلمانان بیندیشد. این فکر فرد مسلمان است. در یک گوشه‌ای از این جغرافیای جهانی زندگی می‌کند ولی به برکت حج فکر و اندیشه‌اش بسط پیدا بکند در محور امت، مسائل امت اسلامی، مقاصد امت اسلامی، دشواری‌های امت اسلامی، کیفیت وضعیت امت، این‌ها همان چیزهایی هستند که در حج قابل مرور است. فرض بر این است که آحاد مسلمانان در هرجای این عالم که هستند به برکت حج و به‌واسطه‌ی این رویداد متفاوت دارای ذهنیت امتی بشوند. واقعاً این اتفاق بسیار مبارکی است،

اعظم (صلوات الله وسلام الله عليه) نقل شده؛ در این نقل‌ها هست که اساساً این ایام یعنی این دهه که از اول ذیحجه شروع می‌شود تا دهم که عید سعید قربان هست ادامه پیدا می‌کند، این ایام از نظر ظرفیت سلوکی و معنوی جزء محبوب‌ترین ایام سال نزد خداوند تبارک و تعالی است. یعنی دعا، ذکر، عبادت، عمل خیر، کار خیر در این ایام در حوزه‌ی محبوبیت ویژه‌ی حضرت حق قرار می‌گیرد. کار خیر همیشه محبوب خداست، عمل صالح همیشه محبوب خداست، دعا، راز و نیاز، تلاوت قرآن، مراقبت‌های باطنی، توبه و استغفار همیشه پیش‌خداست متعال مطلوب و محبوب است. اما وقتی ضرب می‌شود در ظرفیت زمان محبوبیت آن مضاعف می‌شود. تعبیری که در روایات هست این است که عمل صالح و کار خیر و طبعاً همین فهرستی که اشاره کردیم

در این ایام پیش‌خداست متعال از همه‌ی ایام دیگر محبوب‌تر است، این معنایش چیست؟ این معنایش همان ظرفیت است، یعنی در این ایام یک ظرفیت فوق‌العاده‌ای به لحاظ ملکوت زمان وجود دارد که این عمل وقتی می‌آید در این محیط ملکوت زمان قرار می‌گیرد ظرفیت تأثیرگذاری‌اش متفاوت می‌شود و به همان اندازه مثل یک مسیر میانبر پیش روی افراد قرار می‌گیرد برای این‌که بتوانند به حرکت‌شان، به برنامه‌های‌شان، به فعالیت‌های‌شان سرعت بدهند، برداشت‌شان از نظر عرفانی، معنوی، سلوکی هم مضاعف بشود. این ویژگی‌ای است که به لطف پروردگار متعال در این دهه‌ای که ما به عنوان دهه‌ی ذیحجه می‌شناسیم قرار گرفته و این ایام داری یک چنین خصوصیتی است.

قله‌ی ملکوت زمان

مَعْلُومَاتُ» این‌ها یک ایام هم شمرده شده، دارای اندازه‌گیری مشخص است و هم آغاز و انجامی دارد. این دهه‌ای که ما به عنوان دهه‌ی ذی‌حجه می‌شناسیم که بعضی از روایات خواستند بگویند ضمناً این «و لَيْالٍ عَشْرَةٍ» که در سوره‌ی مبارکه‌ی فجر هست همین‌ها است. این یک فرصت ممتازی است.

ظرفیت‌های معنوی دهه‌ی ذی‌حجه

بعد از مهلتی که در ماه شوال و بعد از ماه مبارک رمضان داده شده که حالا به حسب ظاهر یک استراحتی داده می‌شود، در ماه ذی‌قعدة یک مختصری برنامه پیشنهاد می‌شود، بلافاصله که شما وارد ماه ذی‌حجه می‌شوید، از آن شب اول ماه دیگر غوغایی است. یعنی از دعاها، اذکار، برنامه‌ها، نماز، فرصت مفصلی

۴ آیه 28 سوره حج
۵ آیه 2 سوره فجر

ما یک بحثی در باب ملکوت زمان داریم که به‌جای خودش محفوظ است، جزء مسلّمات است، شاید قله‌اش هم لیلَةُ الْقَدَر است که به نصّ قرآن کریم فرمود: «لَيْلَةُ الْقَدَرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ»^۲ به حسب ظاهر یک شب است ولی از هزار ماه این خوش ظرفیت‌تر، بهتر و برتر است. یعنی آن قطعه‌ای از زمان به لطف الهی، از کرم پروردگار متعال در ملکوت زمان چنان غنی‌سازی شده که این وقتی ضمیمه می‌شود به اندیشه‌های مؤمنین، به اخلاق مؤمنین، به اعمال انسان‌های مؤمن، عملاً آن‌ها را در مسیر رشد و سعادت‌شان یک یاری متفاوتی می‌کند، توشه‌شان را غنی‌سازی می‌کند، بهره‌های‌شان را متفاوت می‌کند، این طبع این زمان است.

حج در یک چنین ایامی قرار گرفته «يَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ

۳ آیه 3 سوره قدر

است که تازه این چیزی که شما در کتاب شریف مفاتیح مشاهده می‌کنید این یک اندکی از آن بسیار است. آن‌ها را این‌جا نیاورده، ایشان یک گزیده مختصر عمومی‌اش را در این‌جا مطرح کرده و در دسترس مؤمنین قرار داده است. در کتاب‌های مفصل ما آنچه که برای این ایام مطرح و نقل شده خیلی بیش از این‌ها است. بنابراین این فرصت را خیلی باید غنیمت بشماریم.

آحاد مؤمنین باید به فضل الهی با استفاده از ظرفیت ویژه‌ای که در ملکوت این قطعه‌ی از زمان پیش‌بینی شده که قله‌اش در شب و روز عرفه و در شب و روز عید قربان است، از این فرصت باید برای تقویت بنیه‌ی معنوی خودشان مؤمنین کمال استفاده را داشته باشند. منتها این بهره‌گیری کاملاً با حج که ما آن را به عنوان «رویداد بین‌الملل اسلامی» می‌شناسیم هماهنگ است.

شما از وقتی که کاروان‌های

حج دارند مشرف می‌شوند، گزارش‌هایی که از طواف و از سعی و برنامه‌هایی که در خود موسم حج در حال انجام هست، از آن مقدماتی که حجاج دارند می‌روند برای احرام، حالا دارند حرکت می‌کنند، مثلاً اکنون در مسجدالنبی و مدینه مشغول زیارت هستند، حالا دیگر عازم بیت‌الله شدند و در کل اخباری که می‌رسد، عملاً یک موج معنوی خاصی را شکل می‌دهد بین کسانی که هم خودشان رفته‌اند وظیفه‌شان را انجام بدهند و هم به نوعی از امت اسلامی در خود موسم و در مراسم حج نمایندگی می‌کنند. مضافاً به این که نوعاً حجاج از همه‌ی مناطق و بلاد اسلامی هستند و همه در خانواده‌شان، در فامیل‌شان، در همسایه‌های‌شان، در همکاران‌شان بالاخره یک نفر، دو نفر، کمتر، بیشتر کسانی هستند که عازم سفر می‌شوند، این را باید غنیمت شمرد.

بهره‌بردار اصلی این سفره جامعه‌ی جوان هستند

لزوم آشنایی با جوانب مختلف حج

ما از بهره‌ی مناسبی که خداوند تبارک و تعالی در این ایام در این سفره‌ی پربرکتی که از احسان و انعام خودش قرار داده بهره‌مند باشیم و غافل نشویم. بهترین گروه برای بهره‌مند شدن جوان‌ها هستند. بهره‌بردار اصلی این سفره جامعه‌ی جوان هستند که اشتباهی معنوی دارند، حال دارند، روحیه دارند، می‌توانند از این ظرفیت به‌خوبی بهره‌مند شوند. البته این معنا دارای الزاماتی است، مثلاً از برنامه‌هایی که وارد شده، اذکاری که وارد شده انسان انتخاب کند، مراجعه کند، آشنا شود، یک برداشت مناسبی برای خودش داشته باشد، این می‌شود متن برنامه‌ای هر کسی که سعی کند متفاوت از زمان‌های دیگر، متفاوت از سال‌های دیگر در این سیر یک بهره‌ی مناسبی برای خودش داشته باشد.

ما با این برنامه‌ی متفاوتی که خداوند تبارک و تعالی به‌نام حج طراحی کرده واقعاً آشنا بشویم، با خود این واجب بزرگ، با ابعاد آن، با ویژگی‌هایش، با لطایفش، با اسرارش که خوشبختانه در این زمینه در بین خوبان و بزرگان و اهل قلم مرسوم بوده از رشته‌های مختلف یا به مناسبت این که مثلاً از حج‌شان سفرنامه نوشتند یا به مناسبت این که در باب اسرار و لطایف حج سخن گفتند، مطلب نوشتند، گفتگوها داشتند، آیات این بخش را تفسیر کردند، تبیین کردند. بعضی‌ها نگاه عرفانی‌شان غلبه دارد، بعضی نگاه اجتماعی‌شان غلبه دارد، بعضی نگاه اُمتی‌شان غلبه دارد، بعضی در این سیر و سفر دارای زوایای دید خیلی ظریف و دقیقی هستند، خیلی هم متنوع هم هستند. این‌ها اکنون برای گروه‌های مختلف مخصوصاً

که او را واقعاً متحول کرده تا آن کتاب «حج» دکتر شریعتی که با یک نگاه‌های خیلی متفاوتی دارد این مقاصد و آن اتفاقات را بیان می‌کند تا بیاید مثلاً مثل این کتاب «صهباي حج» علامه‌ی جوادی آملی و امثال این‌ها. ما با حج می‌توانیم خیلی از معارف الهی را بشناسیم، یک دروازه‌ای است به روی بسیاری از معارف الهی، عرفانی، تربیتی، سلوکی، اجتماعی، سیاسی، حتی در افق بین‌الملل اسلامی، این‌ها هست.

برقراری پیوند روحی و عاطفی با حجاج

یک نکته هم این است که گمان می‌کنم با برقراری این ارتباط روحی با حجاج بیت‌الله‌الحرام و با خود واقعه‌ی حج که در جریان هست، ما بتوانیم به لطف پروردگار متعال این حضور قلبی، فکری و اندیشه‌ای را در موسم

برای گروه‌های جوانان که بخواهند مراجعه کنند، آشنا بشوند و از این فرصت استفاده کنند در دسترس است. معنایش این نباشد که بهره‌ی معارفی و سلوکی حج فقط برای کسانی است که مثلاً حاج می‌شوند و مثلاً مستطیع هستند و الان در برنامه هستند.

در این ایام دوستان حتماً یک کتاب راجع به حج بخوانند، حالا به هر قسمی که علاقه‌مند هستند، واقعاً وقت بگذارند و حس پیدا کنند.

صرفاً همین نباشد که ما به نوعی بشنویم یا بعداً یک کسی از حج برگشت برای ما توضیح بدهد، نه، آیاتش را بخوانند، در آیاتش تعمق کنند، بعضی از آیاتش را حفظ کنند، احیاناً به تفسیر مراجعه کنند، بعضی از برداشت‌های مناسب را در این زمینه دریافت کنند. انواع و اقسام مطالب هم در این زمینه هست. از این مثلاً کتاب «حسی در میقات» نوشته جلال آل‌احمد

مسجد الحرام بودم، مثلاً این‌ها می‌خواهند بروند عرفات ای کاش من هم با این‌ها می‌رفتم مشعر، می‌رفتم تا منا، مثلاً من حضور داشتم، الان من در طواف بودم و جالب است که این بی‌پاسخ هم نیست، یعنی شما را در تمام اعمال و دعاهای آن‌ها سهیم می‌کند، دعاهای آن‌ها شامل حال شما می‌شود چنان‌که دعای شما هم شامل حال حجاج بیت‌الله الحرام خواهد شد. از این فرصت خیلی خوب می‌شود استفاده کرد.

تمنای وصال

از دعاهای ماه مبارک رمضان چه کسی استفاده می‌کند؟ شما برداشت‌تان چیست؟ شما در تمام ماه مبارک رمضان بعد از همه‌ی نمازهای واجب‌تان، بعد در دعاهای، در سحر، هر وقت فرصت دعا و راز و نیازی چیزی برای شما فراهم هست به شما آموزش داده شد که «اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي

حج داشته باشیم. چون مثلاً در این شب‌ها نماز مشهوری وارد شده است که گفتند دو رکعتی هست و بین نماز مغرب و عشاء خوانده بشود و آیه‌ی «واعدنا»، «و اعدنا» را در آن بخوانند، خوب این به شما گفته شده که شما با این نماز پیوند می‌خورید به حجاج بیت‌الله الحرام، با آن‌ها پیوند می‌خورید. عملاً در پاداش حج آن‌ها سهیم می‌شوید.

شما تصور کنید که یک کسی از این فرصت‌ها استفاده کند و برای حجاج بیت‌الله الحرام دعا کند، برای کامیابی‌شان، برای موفقیت‌شان، برای این‌که در اعمال‌شان خالص باشند، سعی‌شان مشکور باشد، حج‌شان مقبول باشد، بهره‌های فراوانی ببرند. به این ترتیب عملاً شما با آن‌ها پیوند روحی و عاطفی برقرار می‌کنید. ضمن این‌که نسبت به آن‌ها غبطه می‌خورید که ای کاش من در حال احرام بودم، ای کاش من مثلاً الان در

هم می‌دهید، می‌گویید «فی عامی هذا و فی کل عام ما أَبْقَيْتَنِي فِي يُسْرِ مِنْكَ وَ عَافِيَهُ وَ سَعَهُ رِزْقٍ وَ لَا تُخَلِّني» بعد با التماس «مَنْ تَلِكِ الْمَوَاقِفِ الْكَرِيمَةِ وَ الْمَشَاهِدِ الشَّرِيفَةِ» نکند آن‌جاها خالی از من باشد! یعنی یک حجی برگزار باشد من آن‌جا نباشم، خیلی جالب است! معنای این دعا چیست؟ در حالی که من و شما می‌دانیم بالاخره امسال یک میلیون نفر از کل این جمعیت میلیاردی مسلمانان و از آن جمعیت انبوه مؤمنین در حج شرکت می‌کنند، ولی از این توصیه‌ی شارع اعظم استفاده می‌شود که حج‌خواهی خودش موضوعیت دارد، یعنی این‌که شما حج را بخواهید، جزء عشاق حج باشید، تمنا داشته باشید و از بچگی، از آن نوجوانی تا ماه رمضان می‌شود این حس حج در شما ایجاد شود. به لطف خدای متعال شما هم جزء آن‌هایی باشید که استطاعت

حَجِّ بَيْتِكَ الْحَرَامِ» مگر غیر از این است؟ بعد هم می‌گویید «فی عامی هذا و فی کل عام» من حج تو را امسال می‌خواهم، و جالب است مثلاً بعضی از این‌هایی که اخیراً موفق شدند بروند به حج خیال نکنید از قبل معلوم بوده، همین حالا به آن‌ها گفتند و رفتند، به حسب ظاهر کسانی هم بودند که پول‌شان را دادند، همه‌ی کارهای‌شان را تنظیم کردند، ثبت نام‌شان را هم کردند و موفق نشدند، خیلی جالب است که همه شما در ماه مبارک رمضان مصرّانه، چون این با اصرار همراه است، یک درخواست معمولی نیست. یک درخواست معمولی را یک‌بار می‌گویند، دوبار می‌گویند، آخر این یعنی چه که شما در بهترین اوقات استجاب دعا که ماه مبارک رمضان باشد دعای اصلی‌تان در تمام این مراحل درخواست حج است، بعد هم درخواستی است که تعمیم‌اش

مراجعه می‌خواهد، از این جاها شروع می‌شود تا می‌رسد به آن دعا و تمنا و این‌ها. بعد این ایام که دیگر ایام حج است آن احساس همراهی و بعد دعای برای حجاج و قرار گرفتن در شعاع دعا‌های مستجاب و این‌ها هم هست.

غنی‌سازی خطوط ارتباطی با معارف حج

مجموعه‌ی این‌ها را اولاً خود ماها بهره‌مند باشیم، دوّمأ هرکدام از ما که یک خط ارتباطی‌ای داریم این خطوط ارتباطی‌مان را از معارف حج غنی‌سازی کنیم. مثلاً این حس را ببرد درون خانواده خود، اگر معلم است، اگر کار تربیتی می‌کند، اگر یک عددی از بچه‌های انجمن اسلامی با او مرتبط هستند این حس و حال را به آن‌ها منتقل کند، اگر در آن‌ها باید معرفت‌افزونی تولید کند آن معرفت را کمک کند، اگر باید تشویق کند مشوّق باشد،

برای شما فراهم شود، به فضل الهی دعوت شوید در یکی از این سال‌ها، مخصوصاً در سال‌های جوانی انسان مشرف بشود.

ولی چند درصد این اتفاق می‌افتد؟ بقیه چه می‌شوند؟ بقیه دعای‌شان مهمل بود؟ این خواسته‌ها اضافه بود؟ یعنی چه؟ این دعا با التماس، با خواهش، با تأکید، این یعنی همین جور عذرخواهی می‌کنم لغو بود؟ معلوم می‌شود نه، خود این خواستن موضوعیت و سازندگی دارد. حالا چه رازهایی در آن هست که ماها سردر نمی‌آوریم. یک گوشه‌هایی‌اش را انسان ممکن است با توجه و تفکر و مراجعه‌ی به منابع و این‌ها متوجه بشود. معلوم می‌شود خیلی خبیرها است.

احساس و فضای این خواستن را درباره‌ی شخصیت خودتان به‌وجود بیاورید. رسیدن به این حال یک مقدارش مطالعه می‌خواهد، معرفت می‌خواهد،

فراغ کعبه گریه دارد، یعنی بغض انسان را می‌گیرد، قلب انسان را می‌فشارد. تا حرم نبوی، تا آن آثار، مشاهد، منطقه‌ی عرفات، آن مشعر، این‌ها است دیگر.

حج پنجره‌ای به روی معارف الهی است

ان‌شاءالله حج و معارف حج را هم در خودتان و هم در جمع‌های مؤمنانه‌ای که داریم، در جمع همین بچه‌های انجمن اسلامی تقویت کنید. از هر جهت که فکر کنید خیلی سازندگی‌اش فوق‌العاده است. زمینه‌ای است برای طرح بسیاری از معارف دیگر. شما بخواهید معارف نبوی را مطرح کنید حج، بخواهید معارف علوی را مطرح کنید حج، می‌خواهید معارف مهدوی را مطرح کنید حج؛ یعنی یک پنجره‌ای است به روی بسیاری از معارف الهی که می‌شود از این ظرفیت خیلی خوب استفاده کرد.

اگر باید یادآوری کند یادآوری کند، این‌ها است دیگر، خیلی سازندگی دارد و فوق‌العاده است.

من که دارم این حرف‌ها را می‌زنم خداوند تبارک و تعالی بعد از سال‌ها گریه و ناله و تمنا و این‌ها از فضلش، بالاخره یک‌بار حج خانه‌ی خودش را سال ۹۶

روزی ما کرد الحمدلله! این توفیق بزرگ در آن سال نصیب ما شد، این مزه‌اش را از نزدیک چشیدیم. این‌طور نبوده که شما با یک کسی دارید صحبت می‌کنید که مثلاً به مناسبت کاری، مسئولیتی، ارتباطی هر سال رفته و برگشته است. من هم همان حال را دارم، خب یک‌بار هم توفیق نصیب‌مان شد.

واقعاً مگر می‌شود یک نفر مسلمان باشد، ادعای ایمان داشته باشد ولی این واجب باعظمت را در محیط اُمّتی نشناسد؟ دلش برای حرم الهی تنگ نشود، در فراغ کعبه گریه نکند، می‌شود چنین چیزی را اصلاً تصور کرد؟ واقعاً

آمادگی برای بهره‌گیری از مناجات عرفه

را از دست ندهد و گم نکند.

تقویت روح توحیدی

چیزی که انسان از مجموعه‌ی دعاها، اذکار و امثال این‌ها متوجه می‌شود این است که فرض بر این است که روح توحیدی در انسان خیلی تقویت بشود. شما همین ذکری را که از امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) روایت شده ببینید «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ اللَّيَالِي وَالدُّهُورِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ أَمْوَاجِ الْبُحُورِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَرَحْمَتُهُ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ الشُّوْكِ وَالشَّجَرِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ الْحَجَرِ وَالْمَدْرَةِ» خیلی جالب است! یعنی این ذکر شریف «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» را امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) به ما آموزش داده تا آن را ضرب کنیم در پدیده‌های طبیعی که غیرقابل شمارش هستند. شما وقتی می‌گویید «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» به عدد امواج دریاها؛ چه کسی

در این ایام هم آن بهره‌ی ویژه، این در دستور کار ماها باشد، الان روز عرفه پیش روی ما است. شب و روز عرفه و عید قربان خیلی خاص است. چقدر خوب است که انسان خودش را برای شب و روز عرفه آماده کند، این‌طور نباشد که یک‌دفعه وارد روز عرفه بشود بعد بخواهد بنشیند از اول تا آخر آن مناجات عرفه‌ی سیدالشهداء (علیه‌السلام) را یک‌باره بخواند. این انتخاب می‌خواهد، اکنون مراجعه کند صفحه به صفحه مناجات امام حسین (علیه‌السلام) را ببیند، بخش‌هایی‌اش را که برای او یک جاذبه‌ی خاصی دارد این‌ها را برجسته کند، علامت‌گذاری کند، این‌ها را انتخاب کند، معانی آن را ببیند، احیاناً می‌خواهد مراجعه کند از کسی پرسد سؤالی داشته باشد. یعنی آماده باشد برای بهره‌گیری از شب و روز عرفه، این مناسبت

قله‌ی زیبایی‌های توحیدی

قله‌ی زیبایی‌های توحیدی در مناجات عرفه امام حسین (علیه‌السلام) است. قله‌ی زیبایی‌های توحیدی و درک معارف توحیدی در دعای عرفه سیدالساجدین (علیه‌السلام) در صحیفه سجادیه است که الله‌اکبر! حالا مناجات امام حسین (علیه‌السلام) را یک مقدار بیشتر ماها می‌شناسیم. اما دعای عرفه صحیفه خیلی باعظمت است. حقیقتاً شگفت‌انگیز است. خیلی هم مفصل است. این‌ها را انسان مراجعه کند، یک برداشتی داشته باشد که در آن مناسبت خودش که از راه می‌رسد بتواند استفاده کند و بعد سایر روزها و شب‌های خودش را با این برداشتها نورانی کند، توحیدی کند.

می‌تواند بشمارد؟ یعنی چی؟ یعنی چقدر؟ لیالی و دهور، چقدر شب‌ها و زمان‌ها که بر این عالم گذشته؛ به عدد آن، چه کسی می‌تواند این‌ها را محاسبه کند؟ این‌ها همه در حساب الهی است، در حساب کسی نیست. «عَدَدَ الشُّوْكِ وَ الشَّجَرِ»، جالب است! «عَدَدَ الْحَجَرِ وَ الْمَدْرِ» چقدر در این عالم سنگ و ریگ و شن و ماسه و این‌ها وجود دارد؛ به عدد همه آن‌ها، حالا در کره زمین چقدر است؟ در سایر کُرات چقدر هست؟ این‌ها که در اطراف ماها هم هست. همین اطلاعاتی که می‌رسد از همین سیارات منظومه شمسی، این جاهایی که دارد بشر دست‌اندازی می‌کند، می‌رود، گزارش تهیه می‌کند، این‌ها است دیگر. «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»، به چه وسعتی، به چه حسّی، به چه طراوتی، این حسّ توحیدی است. آن‌وقت خود مناجات عرفه همین‌طور است.

هنر مواجهه با واقعیات دنیا

کند و به وظیفه خودش عمل کند. دوم: این شلوغی‌ها و سروصداها و اوضاع متقلب همراه با فراز و فرود زمانه، او را از خودش، از زیست ابدی‌اش، از حیات توحیدی‌اش غافل نکند.

مهم این است که انسان گم نشود و در همان صراط مستقیم قرار داشته باشد. والا واقعاً انسان در این آشفته‌بازار گم می‌شود، شلوغی‌های دنیا این طوری است.

مخصوصاً زمانه ما که به خاطر جریان رسانه به این شلوغی‌ها ضریب داده می‌شود. کارکرد رسانه همین ضریب دادن است، یعنی همین‌طور به این قضایا ضریب می‌دهد، چند میلیون برابرش می‌کند، پخشش می‌کند، منتشر می‌کند، پخشش می‌کند. اگر کسی هم خودش را در معرض این حرف‌ها قرار بدهد که دیگر چه به روز ذهن و فکرش می‌آید. این‌ها واقعیتهای پیرامونی ما است. بنابراین هنر انسان مؤمن این

عزیزان من! اطراف‌مان خیلی شلوغ است. ابتلائات زیاد است. دنیا این‌گونه است، دنیا محیط ابتلائات و آشفته‌بازار است. امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) هم دارد در این نامه ۳۱ می‌گوید: «غَرَضُ الْأَسْقَامِ رَمِيَهُ الْمَصَائِبِ نُصَبِ الْأَفَاتِ» بآ این کلمه‌ها؛ محیط زیست ما را در این عالم امام (علیه‌السلام) دارد به ما یادآوری می‌کند. می‌گوید این‌ها واقعیتهای زندگی درون این دنیا است. همیشه هم این‌طور بوده، تا آخرش هم همین است. هر روز هم یک بهانه‌ای برای دل‌مشغولی‌ها و ذهنیت‌ها و این‌ها هست. یک روز دل‌مشغولی‌های امنیتی است، یک روز دل‌مشغولی‌های اقتصادی است، یک روز دل‌مشغولی‌های سیاسی است. تا بوده چنین بوده و تا هست چنین است. مهم این است که انسان مؤمن بتواند وسط این اوضاع و احوال یک: وظیفه خودش را شناسایی

است که وسط این شلوغی‌ها گم نشود. این را انسان مواظب باشد. دستش را برساند به دامن ولی کامل، از حقیقت ولی الهی مدد بگیرد، با قرآن کریم زندگی خودش را تنظیم و هماهنگ کند و بعد هم این زیست موحدانه، یاری گرفتن از باطن ایام شبیه همین دهه مبارک ذی‌حجه که عرض کردیم بتواند ان‌شاءالله توشه خودش را غنی کند.

قرار گرفتن در مدار بندگی

در مباحث حج یک کلمه خیلی برجستگی دارد و آن کلمه تقوی است. خیلی برجسته است. کل این برنامه را برای حاجی طراحی کردند، بعد به او چه می‌گوید؟ می‌گوید «و تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى وَ اتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ»^۷، این دعوت به تقوی در آیه حج است. «و تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى»، بعد هم «و اتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ». شماها

آیه 197 سوره بقره

۷

که اهل فکر هستید، اهل خرد هستید، اهل محتوا هستید، اهل نگاه ژرف هستید، حواس‌تان را جمع کنید، نسبت‌تان را با من تنظیم کنید. حریم فرمان الهی، حریم نگاه الهی، حریم رضای الهی، حریم سخط الهی را انسان نگه داشته باشد این می‌شود تقوی. بعد قرار گرفتن روی مدار بندگی، بتواند خودش را به رغم همه جاذبه‌ها و کشش‌ها روی همان مدار بندگی کاملاً صیانت و حفظ کند.

این ایام یک چنین ظرفیتی دارد که می‌تواند ما را برای این‌که هم حفظ شویم، هم حفظ کنیم، هم حرکت کنیم، هم سرعت بگیریم، هم بتوانیم خوب توشه برداریم از این ایام، این کمک بسیار بزرگ را معمولاً دارد که ان‌شاءالله عزیزان من همه‌شان موفق باشند.

مشمول ادعیه زاکیه حضرت بقیةالله‌الاعظم (ارواحنا فداه) باشید.

عذرخواهی می‌کنم که خروج از

بخش‌ها باید به همدیگر یادآوری کنیم، هوای همدیگر را داشته باشیم و به همدیگر کمک کنیم.

خصوصیات کارهای جمعی و گروهی مؤمنانه

یکی از اصلی‌ترین خصوصیات کار جمع‌های مؤمنانه توزیع ذکر است. یکی از اصلی‌ترین رسالت‌هایش حفظ یکدیگر است. یکی از اصلی‌ترین رسالت‌هایش هم‌افزایی‌های معنوی است، هم‌افزایی‌های بصیرتی است، این‌ها است تا این جمع در ارتباط با تقوی و برّ با همدیگر تعاون کنند «و تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَى»^۱ یعنی روی موضوع تقوی و صیانت از یکدیگر تعاون کنند. روی موضوع برّ و انواع و اقسام نیکی‌ها با همدیگر تعاون کنند، تعاضد داشته باشند. و این یک دفعه کارشان را، تأثیرگذاری‌اش را روی فرد، روی جمع، روی محیط به صورت تصاعدی

آیه 2 سوره مائده ۸

بحث داشتیم ولی ضروری بود که از این جمع نازنین استفاده کنم. هم به خودم یادآوری کنم هم به همه اعضای عزیز جلسه‌مان که انشاءالله از این فرصت الهی که معلوم نیست برای کدام از ما دیگر تکرار هم بشود، اگرچه فرصت‌ها تکرارپذیر نیستند، اگر با نظر دقیق مثلاً سال آینده شما به دهه ذی‌حجه برسید یک سال دیگری است و یک ظرفیت دیگری است. ولی ما به نظر عادی عرفی می‌گوییم که چه بسا انشاءالله خدا توفیق بدهد ما برسیم. سال آینده هم ما زنده باشیم به دهه ذی‌حجه برسیم، به ماه رمضان برسیم. اما این پرمخاطره است. تازه به فرض با همین نگاه عرفی عادی‌اش چه کسی برسد چه کسی نرسد؟ روزگار این‌طوری است دیگر. ناگهان بانگی برآمد خواجه مُرد. بنابراین وقتی انسان این فرصت را دارد باید خوب قدرش را بداند، از آن استفاده کند، لذا ما در این

در موسم هستند. آن وقت در یک منطقه محدود تعریف شده، طبق قاعده حضرت حضور دارند.

در این چادرها و در این فضاها یک عالم عجیبی درست می‌شود، آن حس غریب و یک آقایی را که شماها هم می‌شناسید؛ بعد از ظهر وقتی که سمت غروب می‌رفت، من همین‌طور وسط این چادرها می‌چرخیدم، یک حال غریبی داشتم، قابل توصیف نیست. بعد صدای ضجّه‌ها و این‌ها را شنیدم؛ بعد یکی از آقایان را دیدم، از دوستانی که معرف حضور شما هم هستند. چه بسا راضی نباشند بگویم. غیرعادی ضجّه می‌زد و اشک می‌ریخت. اصلاً قابل توصیف نبود. آن حالی که این آدم آن‌جا داشت. غرض این توجه به وجود اقدس حضرت بقیه‌الله‌الاعظم (ارواحنا فداه) به‌ویژه در این ایام بود.

امیدواریم ان‌شاءالله از ادعیه زاکیه حضرت همه‌ی ما بهره‌مند باشیم، امت بهره‌مند باشد. امام

گسترش و افزایش می‌دهد، خیلی مبارک و مغتنم است و خیلی باید انسان قدرش را بداند.

شما هم که بحمدالله سرحلقه‌ها هستید، ارتباط را دارید شکل می‌دهید، ساماندهی می‌کنید. همه شما را به خدای متعال می‌سپارم. برای‌تان آرزوی توفیق می‌کنم. دعاگوی‌تان هستیم به‌ویژه در این ایام و لیالی پربرکت. شما هم ان‌شاءالله ما را دعا کنید. همه همدیگر را دعا کنیم.

امیرالحاج

شاید مهم‌ترین جنبه حج همین حضور حضرت مهدی (ارواحنا فداه) است که با حضور او حجّ، حجّ می‌شود. بله، امیدوارم ان‌شاءالله ظهر عرفات را در صحرای عرفات درک کنید تا به عرض من پی ببرید یعنی چه که وقتی زلزله می‌افتد درون دل‌ها و معلوم می‌شود قدم مبارک حضرت رسیده به عرفات، چون

پای مأموریت‌های مان ثابت قدم بدارد و موفق بدارد ان‌شاءالله.

سوالات مخاطبین

سوال: آقای عزیزی از ایلام سؤال کردند که چرا حج صرفاً بر مستطیع واجب است؟ حج برای مستطیع چه جذابیّت و منفعت معرفتی می‌تواند داشته باشد؟ و آیا اصلاً این استطاعت صرفاً استطاعت مادّی است؟

پاسخ: بله، از ارکان استطاعت، استطاعت مادی است و الا می‌شود مثلاً تکلیف مالایطاق، یعنی یک کسی که خرج سفر ندارد. بالاخره این مستلزم سفر است، زاد و راحله می‌خواهد تا انسان بخواهد این مسیر را حرکت کند، حالا از کشورهای مختلف بخواهند خودشان را برسانند. خوب باید امکانش را داشته باشند. اگر کسی که امکانش را ندارد به او بگویند آقا، بر تو واجب است. بعد آن وقت خودش را

عالی‌قدرمان بهره‌مند باشد. ان‌شاءالله که حج خانه خدا در جوانی روزی همه‌تان بشود. امیدواریم که حضرت حق این حج امسال را هم جزء یکی از بهترین حج‌های اّمت ان‌شاءالله مقرر کند. خدای متعال را هم قسم می‌دهیم به حق اولیائش، به حق مقربان درگاهش، مشکلات و گرفتاری‌های فکری، اخلاقی، مادی، معنوی که اّمت به آن مبتلا است، جامعه ما به آن مبتلا است، خود ماها به آن مبتلا هستیم، خدا را قسم می‌دهیم به حق محمد و آل محمد، به حق حضرت بقیّه‌الله‌الاعظم (ارواحنا فداه) ان‌شاءالله این مشکلات را هم مرتفع کند. ماها را هم در حل و فصل مشکلات اّمت اسلامی جزء کارگزاری حضرت ولی‌عصر قرار بدهد، ما را جزء عمّال حضرت و کارگزاران حضرت در پیش‌برد مقاصد ان‌شاءالله قرار بدهد و مقرر کند و به ما مأموریت بدهد و ما را

سوال: روایت یا دعایی از اهل بیت (علیهم‌السلام) داریم که عظمت کعبه و حج را بیان کرده باشد؟

پاسخ: الی ماشاءالله! الی ماشاءالله!
 اولاً به نظرم خود قرآن کریم کافی است. آیات قرآنی در ارتباط با کعبه معظمه، در ارتباط با خود مناسک و امثال این‌ها؛ یکی از بخش‌های موسع آیات الاحکام در قرآن کریم بحث حج است. خیلی مفصل، آیات مکرر و قوی و مرتبط به این‌ها است. اتفاقاً آیتی است که در خودش بعضی از رمز و رموزها را هم گفته است. در روایات که دیگر الی ماشاءالله! کافی است شما مراجعه بفرمایید مثلاً به کتاب «الحج وسائل الشیعه» و همان‌جا بخش فضائلش و وجوبش را ملاحظه کنید. البته در بعضی از آثار اهل بیت (علیهم‌السلام) راجع به اسرار و این‌ها مفصل‌تر گفته شده. خوشبختانه بعد از انقلاب هم به مناسبت همین حج سالانه کارهای خیلی مفصلی

همان‌جا لابد بگشود، به جای این‌که برود قربانی کند خودش را باید همان‌جا قربانی کند و الا این الان چگونه می‌تواند برود؟ حتماً پایه حج استطاعت مالی است. ما راجع به حج واجب داریم صحبت می‌کنیم. و الا حالا یک کسی هم که مستطیع نیست به یک شکلی خودش را برساند او یک عالم دیگری دارد، ولی بحث ما بحث استطاعت مالی است. البته استطاعت جسمی هم می‌خواهد، چون اعمال دارد. باز یکی از ارکان این است. بعضی‌ها هستند هم مال‌شان خوب است، دارند، می‌توانند بروند هم وضع جسمی‌شان خوب است. اما امکان برای‌شان فراهم نمی‌شود. به اصطلاح «استطاعت سیربی»^۹ ندارند.

۹ برخوردار بودن راه و مقصد از امنیت لازم و عدم احساس خطر بر جان، مال یا آبروی خود در طول سفر و هنگام انجام مناسک که از آن به «تخلیة الشرب» تعبیر می‌شود.

انجام شده. خدا رحمت کند آقای ری شهری (اعلی الله مقامه الشریف) که سال‌هایی مسئول این کار را داشتند و نمایندگی رهبری در حج بودند، ایشان خیلی در بسط معارف حج زحمت کشید و موفق شد. لذا الان شما مراجعه کنید به همین انتشارات مشعر، الی ماشاءالله موجود هست. این‌ها از تحقیقاتی که به همه زبان‌ها مفصل انجام دادند، از همه ابعاد و زوایا، حالا نمی‌خواهم بگویم کار، می‌تواند خیلی مفصل‌تر از این‌ها هم باشد. ولی خوب بالاخره به همین سهم این‌قدر کار شده و بعد دیگر تصویری، صوتی، هر طوری که دل‌تان بخواهد. بعد برای همه سنین، ان‌شاءالله از این ظرفیت معارفی حج استفاده کنید. من گفتم خدمت‌تان، از قصد این بحث را مطرح کردم. به این اعتبار که اتحادیه ما و فضای انجمن اسلامی باید نسبت خودش را با موضوع تعریف کند و برداشت‌های

مناسب را بگیرد. مخصوصاً در حلقات تربیتی ما، در ارتباطاتی که با بچه‌ها داریم، یعنی واقعاً از نظر سازندگی ظرفیت عجیب شگفت‌انگیزی دارد.

سؤال: «مَا أَكْثَرَ الْحَجَّيجِ» ضرورت دارد؟

پاسخ: روایتش این است که فرمود: «مَا أَكْثَرَ الضَّحِيجِ وَ أَقَلَّ الْحَجَّيجِ»^۱ چقدر حاجی‌ها کم هستند ولی ضحجه‌زن‌ها زیاد هستند. یعنی این‌ها که آن‌جا مدام لیبک لیبک می‌گویند و می‌چرخند و هروله می‌کنند و این‌ها، این‌ها چقدر افراد زیادی هستند ولی حاجی‌های واقعی چقدر کم هستند! آن‌جا حضرت یک تصرفی هم کردند در چشم آن راوی و به او نشان دادند که چه خبر است. لذا «أَكْثَرَ الْحَجَّيجِ» حتماً ضرورت دارد. چرا نه؟ هر چه که بیشتر حاجی‌های واقعی

۱۰ بحار الأنوار، جلد ۴۶
، صفحه ۲۶۱

بروند خب بهتر است. مخصوصاً آن‌هایی که از دوستانان امیرالمؤمنین (علیه‌الصلوة والسلام) هستند که بهتر! هر چه بیشتر بهتر!

سؤال: یک موضوعی فرمودید که مثلاً هر مؤمنی باید قلبش برود، مثلاً دلش برود برای حج و مثلاً مدام ضججه بزند در فراق کعبه و این‌ها، ولی معمولاً لااقل حس من این است که اکنون مؤمنین این‌طوری نیستند. حالا شاید نسبت به اربعین این‌طوری هست. مثلاً وای امسال اربعین دارد برگزار می‌شود من آن‌جا نیستم. باید هر طوری هست خودم را برسانم، شخص یک جنبه‌های ایمانی دارد که نسبت به اربعین این حس را دارد. چرا نسبت به حج این‌قدر دل نمی‌جنبند؟

پاسخ: بله، آن ضعف بنیه توحیدی است، ضعف معرفت است. آن‌جا چرا این‌طور است؟ چون این معرفت را دارد. این

معرفت ولو به همان حدی که هر کسی دارد، آن تعلق خاطر به سیدالشهداء (علیه‌الصلوة والسلام) را دارد. لذا این حس را به خودش می‌گیرد، البته راجع به حج هم نوعاً مؤمنین این حس را دارند، منتها خب تالؤن آن گاهی کمتر است. مثلاً ما یک عیبی که داریم که حالا این را باید واقعاً به آن فکر کرد، مثلاً من مکرر می‌دیدم که شخص آمده در حرم پیغمبر می‌گوید آقا، من چیزی ندارم این‌جا، اشتعال ندارم. این عیب ماها است. قلّه اشتعالات انسان مؤمن در حرم نبوی است. منظورم آن برافروختگی و آن حسّی که نسبت به حرم دارد و آن بارانی شدن چشم‌ها و آن حسّ غریب و این‌ها است. مکرر می‌آمدند به خود ماها مراجعه می‌کردند و خب این‌ها اشکال ماها است. به خاطر این‌که ما راجع به پیغمبر اصلاً کار نمی‌کنیم. ایجاد ارتباط معنوی و عاطفی بین ما با بچه‌های پیغمبر بیشتر از خودش

این‌ها انسان را سوق می‌دهد. **پاسخ:** آن‌ها به جای خودش محفوظ است. یعنی این‌که در مثلاً زیارت حضرت رضا (علیه‌الصلوة والسلام) یک چنین آثار عظیمی وجود دارد، خب این را اگر راجع به زیارت گفتند، راجع به بعضی از اعمال هم گفتند. همین است دیگر، می‌گویند آقا، شما مثلاً بروید دنبال رفع حاجت فلان انسان مؤمن، این‌ها عظمت آن زیارت را دارد و اسراری را که در آن هست به ما یاد می‌دهد. این‌ها هیچ کدام جایگزین نیستند. یعنی بنا نیست چیزی جایگزین چیز دیگری بشود، هر چیز جای خودش را دارد. متنها می‌دانید حج همیشه معیار پاداش‌های بزرگ است. آن‌وقت وقتی می‌خواهند یک چیزی را عظمتش را معرفی کنند با حج می‌سنجند. می‌گویند مثلاً این کار را که بکنید خدای متعال مثلاً پاداش یک حج عمره را به تو می‌دهد. مثلاً شما اگر

است. خب این عیب است. آن‌طرف حُسن است. سرمایه عظیم ما است. به همان دلبستگی داریم. اما این‌که نسبت به خود حضرت این را در آن سطح نداریم خب این قطعاً عیب است، این را باید جبران‌ش کرد. علتش هم این است که ما چقدر مثلاً به نام پیامبر مجلس ذکر داریم؟ به یاد حضرت؟ چقدر می‌گوییم؟ چقدر می‌شنویم از سیره حضرت؟ از لطائف رفتاری آن بزرگوار؟ اتفاقاً این ارتباط در همین جوانی‌ها باید شکل بگیرد، در همین سنین است که این ارتباط شکل می‌گیرد و آن حس برقرار می‌شود. این‌ها را ما یک مقدار ضعف داریم که باید این‌ها را تقویت کنیم.

سؤال: یک سری روایات می‌گویند که مثلاً زیارت مشهد مقدس، یا مثلاً هر قدمی که انسان در اربعین برمی‌دارد مثلاً هزار عمره و حج دارد، خب

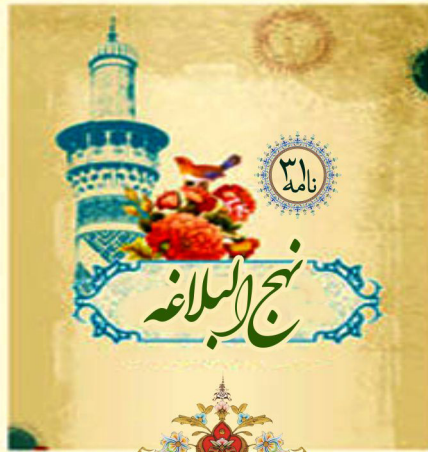
هر هفته نماز جمعه بروید، برای تان حج عمره می‌نویسند، یک حج و یک عمره را در نامه عمل کسی که هفتگی نماز جمعه می‌رود می‌نویسند، همین که می‌رود شرکت کند این توفیق نصیبش می‌شود. این‌ها همه مقایسه‌ای است. مثلاً در زیارت حضرت رضا (علیه‌السلام)، در زیارت ائمه (علیهم‌السلام)، حضرت اباعبدالله (علیه‌السلام). ولی منظور این است که بخواهیم این را شما دست کم بگیرید. این خودش حالت معیار دارد، خود حج معیار است.

همه‌ی اینها پاسخ‌های جدی دارد، البته آن‌هایی که بیمار هستند حتی راجع به عتبات و این‌ها هم از این حرف‌ها می‌زنند. در مجموع این موضوع مهم است که ما در برابر موضوعات به اندازه ژرفا، اهمیت و ابعاد که در محیط معارف الهی در قرآن کریم، در کلمات اولیاء دارند، به آن نسبت اهتمام داشته باشیم. این‌جا جایی است که ما یک مقدار کم می‌گذاریم. برویم سراغ این خزانه بزرگ معارف توحیدی و از آن نصیب برداریم.

سؤال: شبهاتی که در مورد مخارج سفر حج می‌شود و منافع مالی که از این طریق خرج جنگ یمن و اینها می‌گردد بی‌تأثیر نیست؟

پاسخ: بله این‌ها بی‌تأثیر نیست. حتماً مؤثر است. همین چیزها، این‌ها مؤثرند. سؤال، شبهه، ذهنیت، این چیزها مؤثر است. در حالی که استحضار هم دارید،

نامه ۳۱ نهج البلاغه برای اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان که دست‌اندرکار تربیت علوی بچه‌های امیرالمومنین (علیه‌السلام) است، اگر بخواهد مسیر تربیتی بچه‌ها را تسهیل، تقویت و تشویق کند تا در این زمینه موفق بشوند و قدم بردارند، به نظرم یک نعمت عظمی و بسیار مغتنم و بی‌نظیر محسوب می‌شود. ما در اتحادیه به مناسبت ماموریت انقلابی که در محیط آموزش و پرورش داریم، باید علاوه بر اینکه خودمان بهره‌مند می‌شویم، ان‌شاءالله باید نقش معرفی را هم نسبت به نامه ۳۱ داش_____ته باش_____یم.

«حجة الاسلام والمسلمین محمدجواد حاج علی اکبری»